

සුත්තන්තපිටකෙ

මජ්ඣිමනිකායො

මජ්ඣිමපණ්ණාසකො

4. රාජ වග්ගො

නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස

2.4.8 බාහිනික සුත්තං

එවං මෙ සුතං: එකං සමයං භගවා සාවස්ථියං විහරති ජෙනවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. අථ ඛො ආයස්මා ආනැයො පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙකා පත්තච්චරං ආදාය සාවස්ථියං පාවිසි. සාවස්ථියං පිණ්ඩාය වරිකා පච්ඡාහත්තං පිණ්ඩපාතපටික්කන්තො, යෙන පුබ්බාරාමො මිගාරමාතු² පාසාදො තෙනුපසඬිකම් දිවාච්ඡාරාය.

තෙන ඛො පන සමයෙන රාජා පසෙනදි කොසලො එකපුණ්ඩරිකං නාගං අභිරුහිකා සාවස්ථියා නියාසි දිවාදිවස්ස. අද්දසා ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො ආයස්මන්තං ආනැයං දුරතොව ආගච්ඡන්තං. දිස්වාන සිරිවඩ්ඪං මහාමත්තං ආමන්තෙසි: ‘ආයස්මා නු ඛො එසො සම්ම සිරිවඩ්ඪ, ආනැයො’ති? එවං මහාරාජ, ආයස්මා එසො ආනැයො’ති. අථ ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො අඤ්ඤතරං පුරිසං ආමන්තෙසි: ‘එහි කං අමිහො පුරිස, යෙනායස්මා ආනැයො තෙනුපසඬිකම්. උපසඬිකම්කා මම වචනෙන ආයස්මතො ආනැයස්ස පාදෙ සිරසා වැදාහි: රාජා භන්තෙ, පසෙනදි කොසලො ආයස්මතො ආනැයස්ස පාදෙ සිරසා වැදාහි’ති.³ එවඤ්ච වදෙහි⁴: ‘සචෙ කිර භන්තෙ, ආයස්මතො ආනැයස්ස න කිඤ්චි අච්චායිකං කරණියං, ආගමෙතු කිර භන්තෙ, ආයස්මා ආනැයො මුහුත්තං අනුකම්පං උපාදායා’ති. එවං දෙව්නි ඛො සො පුරිසො රඤ්ඤො පසෙනදිස්ස කොසලස්ස පටිස්සුකා යෙනායස්මා ආනැයො තෙනුපසඬිකම්. උපසඬිකම්කා ආයස්මන්තං ආනැයං අභිවාදෙකා එකමන්තං අට්ඨාසි. එකමන්තං ධීතො ඛො සො පුරිසො ආයස්මන්තං ආනැයං එතදවොච: ‘රාජා භන්තෙ, පසෙනදි කොසලො ආයස්මතො ආනැයස්ස පාදෙ සිරසා වැදාහි, එවඤ්ච වදෙහි: ‘සචෙ කිර භන්තෙ, ආයස්මතො ආනැයස්ස න කිඤ්චි අච්චායිකං කරණියං, ආගමෙතු කිර භන්තෙ, ආයස්මා ආනැයො මුහුත්තං අනුකම්පං උපාදායා’ති. අධිවාසෙසි ඛො ආයස්මා ආනැයො තුණ්හිභාවෙන.

අථ ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො යාවතිකා නාගස්ස භූමි, නාගෙන ගන්තා නාගා පච්චොරොහිකා පත්තිකොව යෙනායස්මා ආනැයො තෙනුපසඬිකම්, උපසඬිකම්කා ආයස්මන්තං ආනැයං අභිවාදෙකා එකමන්තං අට්ඨාසි. එකමන්තං ධීතො ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො ආයස්මන්තං ආනැයං එතදවොච: ‘සචෙ භන්තෙ, ආයස්මතො ආනැයස්ස න කිඤ්චි අච්චායිකං කරණියං, සාධු භන්තෙ, ආයස්මා ආනැයො යෙන අච්චවතියා නදියා තීරං, තෙනුපසඬිකමතු අනුකම්පං උපාදායාහි. අධිවාසෙසි ඛො ආයස්මා ආනැයො තුණ්හිභාවෙන.

[8.542] අථ ඛො ආයස්මා ආනැයො යෙන අච්චවතියා නදියා තීරං, තෙනුපසඬිකම්. උපසඬිකම්කා අඤ්ඤතරස්මි රුක්ඛමූලෙ පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ නිසීදි. අථ ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො යාවතිකා නාගස්ස භූමි නාගෙන ගන්තා නාගා පච්චොරොහිකා පත්තිකොව යෙනායස්මා ආනැයො තෙනුපසඬිකම්. උපසඬිකම්කා ආයස්මන්තං ආනැයං අභිවාදෙකා එකමන්තං අට්ඨාසි. එකමන්තං ධීතො ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො ආයස්මන්තං ආනැයං එතදවොච: ඉධ භන්තෙ, ආයස්මා ආනැයො හතඤ්ඤාතරෙ නිසීදතු’ති. අලං මහාරාජ. නිසීද කං.

¹ සාවත්ථියං - සිමු, මජ්ඣං.

² මිගාරමාතුයා - සායා.

³ වන්දති - සිමු.

⁴ වදෙති - සිමු.

නිසින්නො අහං සකෙ ආසනේ'ති. නිසිදි බො රාජා පසෙනදි කොසලො පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ.
නිසජ්ජ බො රාජා පසෙනදි කොසලො ආසස්මන්නං ආනන්දං එතදවොච:

කින්ත්‍රු බො හන්නෙ ආනන්ද, සො හගවා තථාරූපං කායසමාවාරං සමාවරෙය්‍ය ය්වාස්ස¹
කායසමාවාරො ඔපාරම්භො සමණෙහි බ්‍රාහ්මණෙහිති²? න බො මහාරාජ, සො හගවා තථාරූපං
කායසමාවාරං සමාවරෙය්‍ය ය්වාස්ස කායසමාවාරො ඔපාරම්භො සමණෙහි බ්‍රාහ්මණෙහි
විඤ්ඤති'ති.

කිම්පන හන්නෙ ආනන්ද, සො හගවා තථාරූපං වච්ඡමාවාරං -පෙ- මනොසමාවාරං
සමාවරෙය්‍ය ය්වාස්ස³ මනොසමාවාරො ඔපාරම්භො සමණෙහි බ්‍රාහ්මණෙහිති⁴ න බො මහාරාජ,
සො හගවා තථාරූපං මනොසමාවාරං සමාවරෙය්‍ය, ය්වාස්ස මනොසමාවාරො ඔපාරම්භො
සමණෙහි බ්‍රාහ්මණෙහි විඤ්ඤති.

අව්ඡරියං හන්නෙ, අබ්භූතං හන්නෙ, යං හි මයං හන්නෙ, නාසක්ඛිම්භා පඤ්ඤෙන පරිපූරෙතුං,
තං හන්නෙ, ආයස්මතා ආනන්දෙන පඤ්ඤස්ස වෙය්‍යාකරණෙන පරිපූරිතං. යෙ තෙ හන්නෙ, බාලා
අබ්‍යන්තා අනනුවච්චි අපරියොගාහෙතො පරෙසං චණ්ණං වා අචණ්ණං වා භාසන්ති, න මයං තං
සාරතො පච්චාගච්ඡාම. යෙ ච බො තෙ' හන්නෙ, පණ්ඩිතා බ්‍යන්තා⁶ මෙධාවිනො අනුවච්චි
පරියොගාහෙතො පරෙසං චණ්ණං වා අචණ්ණං වා භාසන්ති, තං මයං සාරතො පච්චාගච්ඡාම.

කතමො පන හන්නෙ ආනන්ද, කායසමාවාරො ඔපාරම්භො සමණෙහි බ්‍රාහ්මණෙහි
විඤ්ඤතිති?

යො බො මහාරාජ, කායසමාවාරො අකුසලො.

කතමො පන හන්නෙ, කායසමාවාරො අකුසලො?

යො බො මහාරාජ, කායසමාවාරො සාවජ්ජො.

කතමො පන හන්නෙ, කායසමාවාරො සාවජ්ජො?

යො බො මහාරාජ, කායසමාවාරො සබ්‍යාපජ්ඣො⁷.

කතමො පන හන්නෙ, කායසමාවාරො සබ්‍යාපජ්ඣො?

යො බො මහාරාජ, කායසමාවාරො දුක්ඛච්චාකො.

කතමො පන හන්නෙ, කායසමාවාරො දුක්ඛච්චාකො?

[පි.544] යො බො මහාරාජ, කායසමාවාරො අත්තව්‍යාබාධායපි සංවත්තති, පරව්‍යාබාධායපි
සංවත්තති, උභයව්‍යාබාධායපි සංවත්තති. තස්ස අකුසලා ධම්මා අභිව්ච්ඡන්ති, කුසලා ධම්මා
පරිභායන්ති. එවරුපො බො මහාරාජ, කායසමාවාරො ඔපාරම්භො සමණෙහි බ්‍රාහ්මණෙහි
විඤ්ඤති.

කතමො පන හන්නෙ ආනන්ද, වච්ඡමාවාරො -පෙ- මනොසමාවාරො ඔපාරම්භො සමණෙහි
බ්‍රාහ්මණෙහි විඤ්ඤතිති?

යො බො මහාරාජ, මනොසමාවාරො අකුසලො.

කතමො පන හන්නෙ, මනොසමාවාරො අකුසලො?

යො බො මහාරාජ, මනොසමාවාරො සාවජ්ජො.

¹ ය්වායං - ස්වායං.

² බ්‍රාහ්මණෙහි විඤ්ඤති - සිමු, PTS.

³ ය්වායං - ස්වායං.

⁴ බ්‍රාහ්මණෙහි විඤ්ඤති - සිමු, PTS.

⁵ යෙ පන තෙ - මජ්ඣං.

⁶ වියන්තා - මජ්ඣං.

⁷ සබ්‍යාපජ්ඣො - මජ්ඣං.

කතමො පන හන්තෙ, මනොසමාවාරො සාවජ්ජො?

යො ඛො මහාරාජ, මනොසමාවාරො සඛ්‍යාපජ්ඣො.

කතමො පන හන්තෙ, මනොසමාවාරො සඛ්‍යාපජ්ඣො?

යො ඛො මහාරාජ, මනොසමාවාරො දුක්ඛවිපාකො.

කතමො පන හන්තෙ, මනොසමාවාරො දුක්ඛවිපාකො?

යො ඛො මහාරාජ, මනොසමාවාරො අත්තව්‍යාඛාධායපි සංවත්තති -පෙ- උභයඛ්‍යාඛාධායපි සංවත්තති. තස්ස අකුසලා ධම්මා අභිවඤ්ඤානී, කුසලා ධම්මා පරිභායනී. එවරුපො ඛො මහාරාජ, මනොසමාවාරො ඔපාරම්භො සමණෙහි බ්‍රාහ්මණෙහි විඤ්ඤානී.

කිත්තු ඛො හන්තෙ ආනඤ්ඤා, සො භගවා සබ්බෙසංයෙව අකුසලානං ධම්මානං පහානං වණ්ණෙතීති?

සබ්බා'කුසලධම්මපභීතො¹ ඛො මහාරාජ, තථාගතො කුසලධම්මසමන්තාගතොති.

කතමො පන හන්තෙ ආනඤ්ඤා, කායසමාවාරො අනොපාරම්භො සමණෙහි බ්‍රාහ්මණෙහි විඤ්ඤානී?

යො ඛො මහාරාජ, කායසමාවාරො කුසලො.

කතමො පන හන්තෙ, කායසමාවාරො කුසලො?

යො ඛො මහාරාජ, කායසමාවාරො අනවජ්ජො.

කතමො පන හන්තෙ, කායසමාවාරො අනවජ්ජො?

යො ඛො මහාරාජ, කායසමාවාරො අඛ්‍යාපජ්ඣො.²

කතමො පන හන්තෙ, කායසමාවාරො අඛ්‍යාපජ්ඣො?

යො ඛො මහාරාජ, කායසමාවාරො සුඛවිපාකො.

කතමො පන හන්තෙ, කායසමාවාරො සුඛවිපාකො?

[පි.546] යො ඛො මහාරාජ, කායසමාවාරො නෙවත්තව්‍යාඛාධායපි සංවත්තති, න පරව්‍යාඛාධායපි සංවත්තති, න උභයව්‍යාඛාධායපි සංවත්තති. තස්ස අකුසලා ධම්මා පරිභායනී, කුසලා ධම්මා අභිවඤ්ඤානී. එවරුපො ඛො මහාරාජ, කායසමාවාරො අනොපාරම්භො සමණෙහි බ්‍රාහ්මණෙහි විඤ්ඤානී.

කතමො පන හන්තෙ ආනඤ්ඤා, වජ්ජසමාවාරො -පෙ- මනොසමාවාරො අනොපාරම්භො සමණෙහි බ්‍රාහ්මණෙහි විඤ්ඤානී?

යො ඛො මහාරාජ, මනොසමාවාරො කුසලො.

කතමො පන හන්තෙ, මනොසමාවාරො කුසලො?

යො ඛො මහාරාජ, මනොසමාවාරො අනවජ්ජො.

කතමො පන හන්තෙ, මනොසමාවාරො අනවජ්ජො?

යො ඛො මහාරාජ, මනොසමාවාරො අඛ්‍යාපජ්ඣො.

කතමො පන හන්තෙ, මනොසමාවාරො අඛ්‍යාපජ්ඣො?

යො ඛො මහාරාජ, මනොසමාවාරො සුඛවිපාකො.

¹ සබ්බා අකුසලා ධම්මා පභීතො - සීමු.

² අඛ්‍යාපජ්ඣො - මජ්ඣං.

කතමො පන හන්තෙ, මනොසමාවාරො සුඛවිපාකො?

යො බො මහාරාජ, මනොසමාවාරො නෙවත්තව්‍යාබාධායපි සංවත්තති, න පරව්‍යාබාධායපි සංවත්තති, න උභයව්‍යාබාධායපි සංවත්තති. තස්ස අකුසලා ධම්මා පරිභායන්ති, කුසලා ධම්මා අභිවඤ්ඤාන්ති. එවරුපො බො මහාරාජ, මනොසමාවාරො අනොපාරම්භො සමඤ්ඤෙති බ්‍රාහ්මඤ්ඤෙති විඤ්ඤෙති.

කිං පන¹ හන්තෙ ආනන්ද, සො භගවා සබ්බෙසංයෙව කුසලානං ධම්මානං උපසම්පදං වණ්ණෙති?

සබ්බා'කුසලධම්මපභීතො බො මහාරාජ, තථාගතො කුසලධම්මසමන්තාගතොති.

අච්ඡරියං හන්තෙ, අබ්භුතං හන්තෙ, යාවසුභාසිතඤ්චිදං² හන්තෙ, ආයස්මතා ආනන්දෙන. ඉමිනා ව මයං හන්තෙ, ආයස්මතො ආනන්දස්ස සුභාසිතෙන අත්තමනාහිරද්ධා. එවං අත්තමනාහිරද්ධා ව මයං හන්තෙ, ආයස්මතො ආනන්දස්ස සුභාසිතෙන. සචෙ හන්තෙ, ආයස්මතො ආනන්දස්ස හත්ථරතනං කප්පෙය්‍ය, හත්ථරතනමිපි මයං ආයස්මතො ආනන්දස්ස දදෙය්‍යාම. සචෙ, හන්තෙ, ආයස්මතො ආනන්දස්ස අස්සරතනං කප්පෙය්‍ය, අස්සරතනමිපි මයං ආයස්මතො ආනන්දස්ස දදෙය්‍යාම. සචෙ හන්තෙ, ආයස්මතො ආනන්දස්ස ගාමවරං කප්පෙය්‍ය, ගාමවරමිපි මයං ආයස්මතො ආනන්දස්ස දදෙය්‍යාම. අපි ව හන්තෙ, මයම්පෙන³ ඡානාම: නෙතං ආයස්මතො ආනන්දස්ස කප්පතිති. අයං මෙ හන්තෙ, බාහිනිකා රඤ්ඤා⁴ මාගධෙන අජාතසන්තුනා වෙදෙහිපුත්තෙන චක්ඛන්තියා⁵ පක්ඛිපිත්වා පහිතා සොළසසමා ආයාමෙන, අට්ඨසමා විජායතෙ. තං හන්තෙ, ආයස්මා ආනන්දො පතිග්ගණ්හාතු අනුකම්පං උපාදායාති.

[පි.548] අලං මහාරාජ, පරිපුණ්ණං මෙ තිච්චරන්ති.

අයං හන්තෙ, අචිරවතී නදී දිට්ඨා ආයස්මතා චෙව ආනන්දෙන අම්භෙහි ව. යදා උපරි පබ්බතෙ මහාමෙඝො අභිජ්ජවුට්ඨො හොති⁶ අථායං අචිරවතී නදී උභතො කුලානි සංවිස්සන්ති ගච්ඡති. එවමෙව බො හන්තෙ, ආයස්මා ආනන්දො ඉමාය බාහිනිකාය අත්තතො තිච්චරං කරිස්සති. යම්පනායස්මතො ආනන්දස්ස පුරාණං තිච්චරං, තං සබ්බමචාරිහි සංවිභජිස්සති. එවායං අම්භාකං දක්ඛිණං සංවිස්සන්ති මඤ්ඤෙ ගමිස්සති. පටිග්ගණ්හාතු හන්තෙ, ආයස්මා ආනන්දො බාහිනිකන්ති.

පටිග්ගහෙසි බො ආයස්මා ආනන්දො බාහිනිකං. අථ බො රාජා පසෙනදි කොසලො ආයස්මන්තං ආනන්දං එතදවොච: 'හන්තෙ ආනන්ද, ගච්ඡාම, බහුකිච්චා මයං බහුකරණියා'ති. යස්සදානි ත්වං මහාරාජ, කාලං මඤ්ඤෙති.

අථ බො රාජා පසෙනදි කොසලො ආයස්මතො ආනන්දස්ස භාසිතං අභිනන්දිත්වා අනුමොදිත්වා උට්ඨායාසනා ආයස්මන්තං ආනන්දං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා පක්කාමී.

අථ බො ආයස්මා ආනන්දො අචිරපක්කන්තස්ස රඤ්ඤොපසෙනදිස්ස කොසලස්ස යෙන භගවා තෙනුපසඬිකමී. උපසඬිකමිත්වා භගවත්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසීන්තො බො ආයස්මා ආනන්දො යාවතකො අහොසි රඤ්ඤො පසෙනදිනා කොසලෙන සද්ධිං කථාසල්ලාපො. තං සබ්බං භගවතො ආරොවෙසී. තඤ්ච බාහිනිකං භගවතො පාදාසී.

¹ කිං නුබො පන - ස්‍යා.

² සුභාසිතමිදං - සීමු.

³ මයම්පෙනං තං - සීමු.

⁴ රඤ්ඤො - PTS.

⁵ ඡන්තනාලියා - ස්‍යා, PTS.

⁶ අභිජ්ජවා හොති - සීමු.

අථ බො හගවා හික්බු ආමන්තෙසි: ‘ලාභා හික්බවෙ, රඤ්ඤො පසෙනදිස්ස කොසලස්ස,
සුලද්ධලාභා හික්බවෙ, රඤ්ඤො පසෙනදිස්ස කොසලස්ස. යං රාජා¹ පසෙනදි කොසලො ලහති
ආනඤ්ඤං දස්සනාය, ලහති පයිරුපාසනායාති.

ඉදමවොච හගවා. අත්තමනා තෙ හික්බු හගවතො භාසිතං අහිනඤ්ඤන්ති.

බාහිතිකසුත්තං නිට්ඨිතං අට්ඨමං.

යන්තරාපිතො: ධම්මගිරි

සොධාපිතො: එච්. ඒ. අමරතුංග මහාසයෙන

¹ අයං රාජා - සිමු.